

SLOVENSKI NAROD.

Škafja vsak dan zvečer, izmislj ustajajo in praznike, ter voljo po pošti prejeman za avstro-ogrsko deželo za vse leto 26 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za en mesec 2 K 30 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom za vse leto 24 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K, za en mesec 2 K. Kder hodi sam poiz, plača za vse leto 22 K, za pol leta 11 K, za četrt leta 5 K 50 h, za en mesec 1 K 90 h. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poštnina. — Za naročbo brez istodobne vplačilne naročnine se ne odira. — Za oznanila se plačuje od potrošne pet-črtice po 12 h, če se oznanilo tiska enkrat, po 10 h, če se dvakrat, in po 8 h, če se tiska trikrat ali večkrat. — Dopisi naj se izvele frankovati. — Rekopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Knaševih ulicah št. 5, in sicer uredništvo v I. nadstropju, upravnništvo pa v pritličju. — Upravnništvo naj se blagovolje pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari.

„Slovenski Narod“ telefon št. 34.

Posamezne številke po 10 h.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

Kongres jugoslovanskih književnikov in časnikarjev.

V Belgradu, 20. nov.

(— ut.) Tibo, nekam skrivnostno se je pripravil na kongres.

Do poslednjega časa takorekoč nihče niti vedel ni prav: ali se bo kongres sploh vršil in kdaj? To je bila velika pogreška sklicatelj. Ne rečem, da so to pogreško storili nalašč, rekli bi celo, da se lahko opraviči, ako pomislimo, da so sklicatelji same esebe, ki imajo ogromnega dela kot profesorji, uradniki itd. Malo čuden in nenavaden je način, kako so bili Slovenci povabljeni na kongres. Osem dni pred samim kongresom dobi „Društvo slov. književnikov in časnikarjev“ brzojavno poziv na kongres! Brzojav je sicer lepa reč in zelo koristna iznajdba, ali do danes jaz še nisem slišal, da bi se kak kongres skliceval na tak hiter način.

Posledica tega brzojavnega sklicavanja je bila ta, da se Slovenci niso mogli udeležiti kongresa, četudi se je mnogo slovenskih književnikov in časnikarjev želelo udeležiti shoda. Da jaz slučajno ne prebivam v Belgradu, imeli bi te dni zopet jugoslovanski kongres brez Slovencev.

Hrvatje so prišli trije: gg. Ljuba Babič (Gjalski), dr. Josip Smolaka, urednik spljetske „Slobode“ in Večeslav Wilder, urednik zagrebškega „Pokreta“, a Bolgarov je prišlo devetnajst in sicer več časnikarjev kot književnikov.

Pa preidimo na sam kongres. Včeraj (nedelja) ob desetih dopoldan smo se zbrali udeležniki kongresa v hotelu „Kolarac“, da se medsebojno spoznamo, a ko je bilo to končano, razšli smo se po mestu.

Nekaj nas je odšlo v „Grand Hotel“, kjer je g. Gjalski razvijal svoj jugoslovanski program, ki pa meni, ki sem sicer odločen Jugoslovani, ni ugajal. Oziroma ne rečem, da mi program ni ugajal, ali ni mi bil po volji ton, ki ga je glasoviti hrvatski romansijer

uporabljal, ko je govoril o Slovencih. Čas je že, da nas bratje Hrvatje prenehajo imenovati „Kranjce“ — tudi v šali bi se to ne smelo delati — nego bi nas morali smatrati enakovredne sebi, kar tudi smo!

Popoldne ob treh se je začel sam kongres v veliki dvorani univerze. Predsednik „Srbskega književniškega društva“, g. Matavulj je najprej v lepih besedah pozdravil goste, a potem je bilo per acclamationem izvoljeno predsestvo in sicer so bili izvoljeni: Bolgar Georgijev, Srb Glišić, Hrvat Ljuba Babič (Gjalski) in nominalno — ker ni bil navzoč — predsednik „Društva slov. književnikov in časnikarjev“, gosp. dr. Fran Zbašnik. Ko je še gospod Gjalski govoril, naprosil me je odbor, da navedem vzroke, zakaj Slovenci niso prišli. Mnogi so namreč verovali neki notici „Beogradskih Novina“, v kateri se je trdilo, da Slovenci niso hoteli priti, kar so si nekateri — posebno Bolgari — razlagali na ta način, da Slovenci sploh ne marajo skupnega jugoslovanskega dela. Ta notica, ki jo je napisal belgrajski dopisnik „Slovenca“ — ne vem iz kakih vzrokov — me je ujezila in sem v dosti ostrem tonu navedel pravi vzrok, zakaj je „Društvo slov. književnikov in časnikarjev“ zastopano samo po enem svojem članu. Rekel sem, da je osem dni premalo, da bi se Slovenci mogli pripraviti za potovanje v Belgrad. Obenem sem predložil, da se v prihodnje kongresi jugoslov. književnikov in časnikarjev sklicujejo vsaj mesec dni vnaprej, a da se povabljenim pošlje istodobno s pozivom tudi delavni program kongresa!

Sedaj se je imelo preiti na dnevni red; ali v tem se oglasi zastopnik belgrajskih časnikarjev Adamović in prosil besede. To je bil buren incident. Sklicatelji namreč niso povabili na kongres vseh belgrajskih časnikarjev, nego samo najboljših političnih časnikarjev, a reporterja nobenega. Vsled tega so belgrajski časnikarji imeli v četrtke konferencijo, na kateri so sestavili resolucijo, ki obsoja to postopanje. To resolucijo je hotel gosp. Adamović na

kongresu pročitati, kar se mu je tudi dovolilo, dasi je bila resolucija, ki je bila natisnjena skoraj v vseh belgrajskih dnevnikih, že vsem znana. Na resolucijo je odgovarjal g. dr. Jovan Škerlić čisto hladno in stvar bi se mirno končala, da niso nekateri „resolucijonaši“ začeli kričati. Ali zmernejši elementi med „resolucijonaši“ so se mirno in dostojno vedli kličoč „živeli gostje“; na to so zapustili zborovalno dvorano.

O tem indicentu bom še govoril — danes nimam časa, ker moram na kongres.

Ko so resolucijonaši odšli, je čital bolgarski profesor g. Balasčev neko — arheološko razpravo, ker g. Andrej Protić, ki je imel govoriti o bolgarski literaturi, ni prišel na kongres. Smešno: na kongresu književnikov in časnikarjev govoriti o — arheologiji! Boljše bi bilo, da se ni nič govorilo!

Deželni zbori.

Gradec, 21. novembra. Posl. Vošnjak je interpeliral namestnika, ali hoče odobriti pravila obrtne nadaljevalne šole v Šoštanj, ki jo je ustanovila ondota kolektivna zadruga, da že izplašajo podporo država, dežela ter trgovinska zbornica v Gradu. Namestnik je odgovarjal, da pripada odobritev pravil za take šole naučnemu ministertvu, ki je z naredbo 4. sept. t. l. vzelo ustanovitev na znanje ter dovolilo 400 K podpore za leto 1905.

Posl. dr. Hrašovec je poročal v imenu posebnega odseka za občinske zadeve o prošnji trške občine Mozirje za izločitev kmečkih katastralnih občin in ustanovitev samostojne trške občine. Prošnja se je ugodilo.

Na predlog posl. grofa Lambergarja je bil spremljen lovski zakon sprejet. V debato je parkrat posegel tudi posl. dr. Ploj.

Prošnja mestne občine Radgona, naj se ondota meščanska šola spremeni v nižjo realno gimnazijo, se je odstopila deželnemu odboru, da zadevo prouči in poroča v prihodnjem zasedanju.

Na predlog naučnega odseka se je pooblastil deželni odbor, da izplača iz dohodkov Slatine 15.000 K za sgradbo nove dekliške šole pri Sv. Križu, ako se zdravilišče izloči od Sv. Križa ter dobi lastno šolo z nemškimi učnim jezikom. (Dosedaj imajo privatno nemško ljudsko šolo.)

Na predlog posl. Einspinnerja se je dovolila deželniim uradnikom, razen 8. činovnega razreda, draginjska doklada.

Predlog posl. Lenkota glede ustanovitve deželne bolnišnice v Slov. Bistrici se je izročil finančnemu odseku.

Predlog posl. Vošnjaka glede regulacije Mislinje v slovenjegrškem okraju se je izročil deželno-kulturnemu odseku.

Potem se je začela razprava o proračunu. Pri točki vodne zgradbe in regulacije se je vnela daljša debata, v kateri je posebno posl. prof. Lambergar pobijal izvajanja posl. dr. Jurtele iz neke prejšnje seje o regulaciji Drave.

Celovec, 21. novembra. V današnji seji so se rešile le gospodarske zadeve lokalnega značaja. V petek, 24. t. m., se zasedanje koroskega deželnega zbora odgodi.

Dunaj, 21. novembra. Deželni zbor je sprejel nujni predlog, v katerem se vlada poziva, da prepove prevoz ruskih svinj skozi Avstrijo na Nemško.

Linc, 21. novembra. Deželni zbor je sprejel soglasno poročilo ustavnega odseka, v katerem se vlada poziva, da z ozirom na razmerje z Ogrsko že sedaj vse potrebno priskrbi za samostalnost v drž. zboru zastopanih dežel.

Kriza na Ogrskem.

Budapešta, 21. novembra. Liberalna stranka sestavlja nov program, v katerem zagovarja potrebo razširjenja volilne pravice, obenem pa stoji na stališču, da je splošna volilna pravica za Ogrsko škodljiva.

Radikalni elementi v koaliciji zahtevajo, naj se v prvi seji drž.

zbora, t. j. 19. decembra, obtoži Fejervary, a zopetna odgoditev naj se niti ne vzeme na znanje, temuž naj ostane parlament v permanenci.

Konflikt s Turčijo.

Carigrad, 21. novembra. Danes se vrši izredni ministrski svet glede zahtevane finančne kontrole v Macedoniji. V političnih krogih so poučeni, da bo odgovor na ultimatum zanikajoč. V turških vojaških in verskih krogih se ščuva proti velesilam, češ, da namepravajo narediti iz treh macedonskih vilajetov avtonomno pokrajino po vzoru Rumelije. V ta namen da hočejo velesile najprej zahtevati za Macedonijo finančno kontrolo, čez nekaj časa pa odpraviti turško vojaštvo, da bi ostali v deželi le orožniki pod poveljstvom tujih častnikov.

Skoplje, 21. novembra. Iz vseh delov Macedonije prihajajo poročila o protikristjanskem gibanju, posebno med Albanci. Turški duhovniki besno ščuvarjo proti kristjanom. Po Prizrendu, Bitolju in Pešu hodijo oboroženi Albanci ter morajo biti vse trgovine zaprte. Gibanje podpirajo turške oblasti. Evropski konzuli v Bitolju so poslali svoje rodbine v Solun.

Dogodki na Ruskem.

Petrograd, 21. novembra. Izredni ministrski svet je sklenil, zakonito uvesti deveturni delavnik ter izdelati zakonski načrt, s katerim se zniža aktivna služba v armadi in mornarici na tri leta.

Osrjedni odbor štrajkujočih delavcev poziva delavce, naj svoje moči hranijo za zadnji odločilni boj zoper carja in vlado. Predvsem naj hranijo denar za novi splošni štrajk, ki se proglašuje meseca januarja.

Odesa, 21. novembra. Ker še v mestu vedno vlada anarhija z ropanjem, pri katerem pomaga policija, so sklenile avstro-ogrsko,

LISTEK.

Slovensko-nemška meja na Štajerskem.

Kulturno zgodovinski in narodopisni doneski. Nabral A. B.

(Dalje.)

Pravičnejši Slovincem je bil nemški zgodovinar dr. Weiss, ki pravi v svoji zgodovini Štajerske (Ein trenes Bild des Herzogthums Steiermark, Graz 1860 — knjigo je spisal v proslavo nadvojvode Ivana dr. Hlabek, le zgodovinski del je spisal dr. Weiss) da so prišli Slovenci leta 595. v Bistriško dolino na Tirolskem, da je bil pri Inibenu vojvoda Garibaldi II. od Sloven- cev tepen, nakar so prišli Slovenci celo do Lizabe in po celi Inski dolini. Okoli leta 772. se je imenovala Štajerska Charintija ali Slavinja (tedaj ne Savia, kakor pravi Muchar) „und war vollkommen slavisches Land.“ Angleški kralj in pisatelj Alfred (871 do 901) pa je celo zabeležil: „Südlich von den Mähren auf der andern Seite

der Donau fängt das Land Charintia (Slavia) an.“

Leta 1493 je potoval po Štajerski Hartman Schedel, ki je zapisal: Das Volk in den Stetten ist gewonlich teutsch, und das Pawrvolek herdisshalb der Travn (Drave) windisch. Vedeti pa je treba, da je prišel Schedel le od Gradca do Maribora, da je imel tedaj v mislih menda Štajersko na levem bregu Drave.

Z germanizacijo Štajerske se je začelo po krvavi zmagi cesarja Otona pri Avgsburgu leta 955. Za germanizacijo so delovali poleg cesarja največ duhovniki. Ustanovila se je marka med Dravo in Muro ter se kolonizovala z germanskimi plemeni, kakor smo že omenili. Med drugimi posestvi je podaril Oton priselcencem gozdove pri Susilu, grad Ziub, Solvo (Sulpa), Lipnico in Udolinidvor.

Dr. Weiss opisuje v imenovani knjigi še leta 1860. za jezikovno mejo tukaj med gorovjem in Muro: Sulpa od izvira do izliva v Muro (med Lipnico in Ernožem (Ehrenhausen) in potem Muro do Radgone ter vzklika pri tem: „Wie wechsein die Grenzen des Lan-

des nach Aussen mit jedem Jahrhundert und nach Innen die Sprachgrenzen bis heute!“ Kako pa naj šele vzklikamo mi po 45 letih! — Potem pravi isti zgodovinar: „In kako ostajajo prebivalci vkljub vsem spremembam gospodarji pravosti in vere si enaki! Slovanske pesmi so izdajale čisto Grkom, ki so hoteli v vojski Slovence prenetiti, njihovo stališče; in kdor je bil dandanes dalje časa na Spodnjem Štajerskem in bi ne vedel, da so Slovenci bogati na pesmih? Stari pregovor pravi: „Kjer je Slovenka, tam je pesem,“ pesem sedaj resna in žalostna, sedaj vesela in nagajiva, vedno izvajana po trenutku, in zato vedno sveža in prvotna. Temeljne oblike slovenske ljudske poezije so pesem in romanca ali preproste junaške pravljice. Ako pa kaže bogastvo pesmi in napevov globoko čuvstveno življenje, kaže pa bogastvo pomembnih preprostih treznih pregovorov talent filozofskega opazovanja pri Slovencih.“ — Sploh je pisatelj imenovan knjige opisal stare Slovence jako laskavo in pravično, seveda sta mu podatke priskrbela največ

dr. Razlag in Dav. Trstenjak. — Tudi Muchar opisuje Slovence po starih zgodovinarjih prikupljivo: „Vsi so bili visoke in gibčne postave, njihova spretna moč je bila v vseh vojskah strahovita. Velike, vitke slovenske može so v Bizancu strme občudovali.“

Pa vrtno se k Arvežu in narodni meji. Kar se tiče slovenskega življa tukaj na severu v drugi polovici pretečenega stoletja sta tako Muchar kakor Weiss preradodarna Slovincem. Za njunega časa pač ni bilo severno nad Arvežem več Slovencev. Da sta jih pustila živeti do Sulpe, k temu ju je zavedel kak starejši opis in morda tudi to, da do opisanih mej segajo Zgornje slovenske gorice. Mogoče je pač, da so še res bivali takrat ali vsaj nekaj desetletij poprej Slovenci do Sulpe, toda le od izliva Sakove v njo, od tam pa je šla meja skoraj v ravni črti proti vzhodu do Mure nad Rečjem (Retznei). Sicer se še najdejo tudi danes v tej visokosti posamezni Slovenci, kakor v Križu (Kreuz) in Klunjah (Klein), toda govore tako mešanico, ki je bližja nemščini kakor slovenščini. (Dalje prik.)

Na devinski skali.

Zgodovinska povest.

(Dalje.)

III.

V hiši, kjer je stanoval vitez Peter Strab, je bila starodavna gostilna, v kateri so se navadno zbirali samo plemenitaši, dočim so se je mestjani in kmetje radi ogibali. V tem, ko je ležal Juri v Petrovi sobici, so sedeli njegovi prijatelji v prostorni gostilniški sobi, praznili velike vrče črnega furlanskega vina in se prepirali, kaj da je storiti. Eni so bili za to, da se raj Juri podvrže drugi, da mora počakati, kaka dejanja da bodo sledila besedam patrijarhovega legata, najmanj pa je bilo onih, ki so zagovarjali vazon, naj Juri brez odlašanja začne boj.

Komolija je sedel poleg Tomaža Rutinskega in je molče poslušal. Samo entrat je dvignil glavo, ko je namreč Peter Strab omenil patrijarha v Gradu, starega sovražnika oglejskega patrijarha. Prešnila ga je misel, da bi Juri najlaglje zmagal, če